

ДЕЙНОСТТА НА ЕСКИДЖУМАЙСКАТА ОБЩИНА, ОТРАЗЕНА ВЪВ ВЪЗРОЖДЕНСКАТА ПЕРИОДИКА

Йорданка Петкова

В гр. Търговище, със старото име Ески Джумая, през възрожденския период българската източноправославна Ескиджумайска община е институцията, която активно ръководи обществения и духовен живот на своите членове. Тя строи църкви, училища, читалище, осигурява издръжката на учителите, взема важни решения, засягащи всеки неин член¹. Без съмнение нейната икономическа самостоятелност и финансова стабилност се дължат на замогналите ѝ се граждани - видни търговци, манифактуристи и занаятчии, следствие на ежегодно провеждания прочут Ескиджумайски панаир. За тази ѝ дейност съдим от основните документи за всяка община - техните кондики и приходно - разходни книги². И ако в тях намираме начините и средствата за осигуряването на тази стабилност, то по страниците на възрожденската периодика е отразен духът на времето - стремежите и проблемите, които съпътстват оформящото се гражданско общество върху демократични основи.

Дописките от и за града основно отразяват ежегодно провеждащият се Ескиджумайски панаир, неговите успехи, проблеми, размера на търговската дейност и прочие. Другият, основен проблем, който засяга изцяло българските граждани, е свързан с просветния и културен живот на града и дейността на тяхната община. През 60-те и 70-те години на XIX в. страниците на цариградските вестници се изпълват с остри критични дописки за дейността на общината, които отразяват непримиримите противоречия между т. нар. „млади“ и „стари“. Арена на тези сблъсъци са учебното и просветно дело в града, като тяхното съдържание разкрива и непримиримите политически противоречия между тях.

Първите критични дописки по страниците на в. „България“ са свързани с учителя Спиридон Петров Грамадов. Неговото напускане, резултат от появилите се остри противоречия между членове на общината и граждани с активни, но твърде противоречащи позиции за управлението на училищата, довежда до остри разногласия, които обхващат и четирите български махали на града. Спиридон Петров Грамадов е от учителите, които оставят траен отпечатък в просветното и културното развитие на града през 50-те и 60-те години на XIX век. В Търговище той учителства непрекъснато от 1852 до 1863 г. Освен добър учител, Сп. Грамадов е и автор